

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین یوم وېر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

داکتر سید خلیل الله هاشمیان

۱۹ می ۲۰۱۵

مکتی بر تبصره جناب اکبر بارکزی پیرامون "فرهنگ زبان دری"

جای مسرت است، که نخبگان افغان به مسایل فرهنگ ملی خود علاقه مندی نشان میدهند و گله‌شان که فرهنگ زبانهای ملی پشتو و دری بایست قبلاً از جانب دانشمندان افغان تهیه و چاپ میشد و پیشنهادشان که اکنون این کار باید صورت بگیرد، هردو قابل ستایش است. این طور یک پروژه در پوهنخی ادبیات وجود داشت، اما هدف اصلی روسها در کودتای کمونستی تخریب کانون علمی افغانستان – پوهنتون کابل – و تمرکز این تخریب بالای پوهنخی ادبیات بود، زیرا نظر به دکتورین مارکسیزم به این فیصله رسیده بودند، که تا مرکز فرهنگ را تخریب نکنند، ایدیالوژی کمونستی تکثیر شده نمیتواند. همان بود که به اسیر ساختن و کشتار استادان شروع کردند و در نتیجه چهار استاد تحصیلیافته و صاحب آثار، مرحومین پوهاند رحیم الهام، پوهاند نسیم نگهت، پوهاند حبیب الله تری و سید خلیل الله هاشمیان از سال ۱۹۸۰ع به بعد، یکی بعد دیگر در امریکا مهاجر شدیم. پروژه قاموس سازی در کابل از بین رفت و در ملک مهاجرت هرکدام در گوشه ای مصروف زندگی بخور و نمیر شدیم. سه پوهاند اول الذکر در امریکا به رحمت حق پیوستند و یگانه استاد ذیصلاح در زبان پشتو که در وطن باقی ماند و تا اخیر عمر مصروف تحقیق در زبان پشتو بود و آثار غنیمتی درباره دستور، ادب و تاریخ زبان پشتو به جا گذاشته، مرحوم پوهاند عبدالشکور رشاد بود، که خداوند غریق رحمتش سازد.

من از سال ۱۹۸۸ به بعد مجله ماهوار "آئینه افغانستان" را در کلفورنیا برای مدت ۳۰ سال نشر میکردم – مقالات افغانهای مهاجر از پنج قاره دنیا، به شمول مقالات علمی و تحقیقی به قلم زبان‌شناسان، درین مجه نشر شده و یک دلیل که جناب شما تنها چند مقاله مرا پیرامون مسایل زبان‌شناسی در آرشیف پورتال "افغان جرمن آنالین" یافته اید، شاید این باشد، که به مجله آئینه افغانستان دسترس نداشته اید. این مجله به خاطر کبر سن و ناتوانی جسمی مؤسس آن در سال ۲۰۱۳ متوقف شد و تاکنون ۵۲ شماره آن به شکل "سکن" شده در آرشیف پورتال "افغان"

جرمن آنالین" ذخیره شده و این کار توسط دوست محترم، جناب داکتر عبدالرحمان زمانی، به مثابه یک خدمت فرهنگی، ادامه دارد. بار سنگین کار نشر یک مجله ماهوار به حجم بیشتر از صد صفحه، مجال همکاری قلمی با وبسایتها را میسر نمیساخت - این همکاری بعد از سال ۲۰۱۳ بیشتر شده است.

به ارتباط پیشنهاد جناب بارکزی باید به عرض برسانم، که فرهنگ نویسی یا قاموس سازی کار پرمشقت، دقیق و دوامدار میباشد - این کار مستلزم تأسیس یک کمیسیون متشکل از دانشمندان ذیصلاح، یک عمارت یا محوطه دارای حد اقل پنج اتاق، بودجه کافی برای رفتن حد اقل دو نفر به کشورهای هندوستان، پاکستان، ایران، ترکیه برای خریداری قاموسهای قدیمی و جدید و دستورهای زبان فارسی/دری و در صورت ضرورت پرس و پال در موزیمها و کتابخانه های فرانسه، انگلستان و امریکا میباشد. این کار را یکی دو نفر در بیرون از افغانستان انجام داده نمیتوانند. در حال حاضر دو نفر افغان که به اساس شناخت من برای زبان دری صلاحیت فرهنگنویسی را دارند، دو مهاجر یکی جناب دانشمند انجنیر خلیل الله معروفی مقیم کشور جرمنی و دیگر سید خلیل الله هاشمیان مقیم امریکا میباشند. انجنیر معروفی ایران شناس، مسلط بر زبان و دستور عربی و مؤلف حد اقل ۵۰ مقاله تحقیقی پیرامون جنبه های مختلف زبان دری/فارسی میباشند، اما هردوی ما در سن و سال هشتاد یا بیشتر قرار داریم - به تنهایی هیچ کدام از عهده این کار برآمده نمیتواند، و اگر قرار باشد که من برای انجام این خدمت به جرمنی بروم و هردو یکجای مصروف این کار شویم، بودجه و تسهیلاتی که برای استخدام همکاران، خریداریها، مسافرتها و مصارف تدویر پروژه ضرورت است، از کجا فراهم شده میتواند؟

امکان دیگر و راه بهتر آغاز این کار در داخل افغانستان است - خبر دارم که در حال حاضر در پوهنتون کابل کدام پروژه ای برای فرهنگنویسی زبانهای افغانستان وجود ندارد - از جانب دیگر نفوذ روزافزون ایران و تقرر عده زیاد جوانان تحصیل یافته ایران در پوهنئی های ادبیات و تعلیم و تربیه و مخالفت ایران با تأسیس پوهنئی زبانشناسی در پوهنتون کابل، تأسیس چنین پروژه را در چوکات پوهنتون کابل ناممکن میسازد - ایران شدیداً مخالف ایجاد "فرهنگ زبان دری" میباشد و سعی دارد زبان دری در مؤسسات تربیتی افغانستان به طور مداوم تحت تأثیر ایرانگراها و کتب و آثار ایرانی قرار داشته باشد. از یک سال به این طرف مقالات زیادی توسط آقایان ولی احمد نوری، عارف عباسی، خانم صالحه واصل، انجنیر قیس کبیر، استاد سیستانی، سید مسعود فارانی، نجیب سخی، سید خلیل الله هاشمیان و عده دیگر به قسم پروتست بالای نفوذ فرهنگی ایران و ایران مشربی تلویزیونهای (طلوع)، (آریانا) و (یک) نشر و تقاضاء شده تا از استعمال روزافزون کلمات و اصطلاحات خاص فارسی ایران جلوگیری شود - آقای مخدوم رهین در مدت وزارت طولانی خود به مداخلات ایران اجازه داد و اکنون جلوگیری از آن مستلزم یک تصمیم جدی مردم به حمایت دولت میباشد، اما در دستگاه دولت دوقطبی کابل، یک قطب آن متأسفانه طرفدار دوام نفوذ ایران میباشد، که مبارزه ملیگرایان را ضعیف ساخته است. حدود ۵۰ سال قبل در وزارت معارف پروژه ای برای تدوین فرهنگ دری وجود داشت، که پسانتر نام آن را (دایرة المعارف) ماندند، ولی در ۱۴ سال اخیر نام چنین پروژه در کابل شنیده نشده است. به هر حال وقت آن رسیده است، که اهل خبره افغانستان بالای حکومت کابل فشار وارد کنند، تا یک مؤسسه مستقل برای تدوین فرهنگ/قاموس زبانهای افغانستان تأسیس گردد.

در آن صورت دانشمند محترم انجنیر معروفی و من به دعوت مؤسسه مذکور همکاری کرده
میتوانیم. امیدوارم دانشمندان و نویسندگان محترم افغان با مروری به مقاله و پیشنهاد جناب آقای
اکبر بارکزی پیرامون آغاز یک پروژه فرهنگی در افغانستان اظهار نظر نمایند.
با عرض احترام – سید خلیل الله هاشمیان، ۱۶ می ۲۰۱۵